

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Росица Димитрова Бечева,
Нов български университет,

за дисертационния труд на Бертен Д'Холандер,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,
докторант в Нов български университет,

на тема:

**ИНОВАЦИЯ И ОПТИМИЗАЦИЯ В РАБОТАТА НА ФЛЕЙТИСТА - ИЗПЪЛНИТЕЛ,
ВОДЕЩИ ДО ЕРГОНОМИЧНОСТ, ПО-ИНТЕНЗИВНА И СВОБОДНА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ
В ПРОИЗВЕДЕНИЯ ОТ РАЗЛИЧНИ СТИЛОВЕ**
**(Innovation and optimization in the work of the flutist-performer, leading to leading to
ergonomics, more intense and free interpretation in works of different styles)**
за присъждане на образователна и научна степен „доктор”

Научен ръководител: проф. д-р Десислава Шерева

Биографични данни

Бертен Д'Холандер (Berten D'Hollander) – първи флейтист в „Ensemble Musiques Nouvelles“ и преподавател в *Musikhochschule* в Кьолн.

Образование и обучение: Бертен Д'Холандер започва на учи флейта в местния оркестър *Sint Caecilia*, съставен от дървени и медни духови инструменти, който има нужда от нови попълнения.

Завършва висшето си музикално образование с отличие. Изучава флейта при изтъкнати флейтисти като Ян Ван Рит – професор в Кралската консерватория в Антверпен и солист - флейтист в белгийския радиооркестър.

Професионалната и творческата му дейност са свързани с работата му в различни оркестри: флейта-пиколо в оркестъра на операта в Антверпен, работи в Националния оркестър и Националната опера (по-известна като „La Monnaie-DeMunt“), с преподавателска дейност – преподаване на деца в музикални школи.

На 25 години вече е назначен като професор по флейта в Училището по изкуства LUCA.

Активностите на Бертен Д'Холандер през годините включват участия в многобройни концертни изяви и майсторски класове, съвместна работа с изтъкнати музиканти от целия свят.

Последните петнадесет години, инструментално-техническите изисквания на съвременния музикален свят към него като първи флейтист в „Ensemble Musiques Nouvelles“ и високата степен на образование, която се изисква в „Musikhochschule“ Кьолн допринасят за все по-голямата еволюция на Бертен Д'Холандер като артист с изключително характерен език и уникален поглед върху музиката и света като цяло.

Той е докторант в Нов български университет, София.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 80 страници, а структурата му обхваща: Резюме, Въведение, три глави, Заключение, Постижения, Литература (статии, книги, интернет източници – общ брой 52 на латиница), Списък с фигури.

Резюмето въвежда в актуалната за изследването тематична област.

Във Въведението са изведени основната *цел на изследването*: „преосмисляне на флейтовата педагогика през призмата на съвременното“, иновация и оптимизация в работата на флейтиста - изпълнител, водещи до ергономичност, по-интензивна и свободна интерпретация в произведения от различни стилове.

Формулирани са *задачите*:

- „Демистифициране на свиренето на флейта: интегрирано изследване на техниката, педагогиката и практиката“, разглеждане сложното взаимодействие между физическия аспект, музикалното изразяване и педагогическата методология.
- Откриване на общовалидни принципи, които могат да революционизират флейтовата практика, чрез щателно изследване на методите за свирене на цигулка на Флеш и Галамян.
- Изследване пресечната точка на флейтовата техника и прочутата френска флейтова школа, със стремеж за хармонизиране принципите на Теобалд Бьом със съвременните научни разбирания за механиката на тялото.
- Разгадаване тайните на свиренето на флейта и проправянето на нови пътища към музикалното съвършенство, извеждане на цялостен подход, насърчаващ както техническото майсторство, така и артистичната свобода за практикуващите флейта, чрез анализ и преосмисляне на традиционната флейтова педагогика.
- Създаване на по-дълбока връзка с вечното музикално изкуство, чрез интеграцията на информация от различни източници и дисциплини.

Актуалността на разработката произтича и от представения от докторанта анализ на състоянието на проблема в Резюмето и Въведението на дисертационния труд.

Докторантът изтъква: „Изследването ми започна с критичен анализ на флейтовата методика от XVIII век до наши дни. Въпреки изобилието от литература – от основополагащите трудове на Й. Й. Кванц до съвременните педагогически иновации на Марсел Мойс – се забелязва крещящ пропуск. Традиционната флейтова педагогика, макар и богата на упражнения и етюди, често не обхваща цялостно последните постижения в разбирането на човешката физиология и ергономия. В областта на флейтовата педагогика се забелязва поразителна празнина в сравнение, например, с богатата традиция на литературата за цигулка...Като флейтист и преподавател аз се заех да преодолеем това несъответствие, въоръжен както с исторически контекст, така и със съвременен поглед върху начина, по който функционира човешкото тяло.“ (Автореферат, стр. 3)

В тази връзка, в изследването е направен анализ на елементите, които са от съществено значение за свиренето на флейта, „използвайки най-съвременните знания

за това как тялото може да функционира по най-ергономичен начин“ (Дисертация, Резюме, стр.6), дисекция на техническите елементи – с цел оптимизиране производството на звук, „намиране на съвременна връзка с известната Френска школа по флейта.“ (Дисертация, Резюме, стр.6)

В Глава 1 „Цигулкова методика“, вниманието на изследователя се насочва върху методиката на Карл Флеш и Иван Галамян – светила на цигулковата педагогика. Направено е сравнение между подходите на работа на двамата педагози, касаещо физическите и музикалните аспекти на свиренето на цигулка.

Докторантът пояснява: „прозренията на Флеш за свиренето и преподаването на цигулка засягат различни измерения на звукоизвличането, техниката и симбиотичната връзка между механика и естетика...Флеш подчертава емоционалната връзка със звукоизвличането, като твърди, че звукът има силата да влияе дълбоко върху емоциите на изпълнителя..По същество учението на Флеш предоставя цялостна рамка за разбиране на техническите и художествените тънкости на цигулковото изкуство.“

По отношение подхода на работа на Галамян към свиренето и преподаването на цигулка, се изтъква че: този подход „се характеризира с набор от основни принципи, които подчертават адаптивността, индивидуалността и интегрирането на техниката с артистичното изразяване... Психическият контрол над физическите движения е от първостепенно значение в методиката на Галамян.“

Приликите между подходите на двамата педагози се изразяват в това, че „те наблягат на техниката, индивидуалността и ефективните практически методи.“

Авторът на разработката подчертава, че по време на анализа е направена констатация: *„ученията на Флеш и Галамян предлагат ценни идеи за флейтистите, които искат да усъвършенстват своето изкуство. Акцентът върху техниката, индивидуалността и музикалната интерпретация може да бъде адаптиран към уникалните характеристики на флейтата.“*

Като приноси бих искала да открия: Глава 2 „Физически елементи на свиренето на флейта“ и Глава 3 „Приложни техники“, които са със силна теоретико - практическа насоченост.

В Глава 2 е представена корелацията физически аспекти на свиренето на флейта – звукоизвличане – музикално изразяване. Анализирани са физическите елементи на свиренето на флейта, въз основа на разбирането за позицията на тялото, дишането и резонанса като основни елементи за създаване на качествен звук. Представено е обобщение, концентрирано върху значението на правилната стойка и подравняване на тялото за флейтистите, основаващо се на анализите на известни флейтисти и експерти в областта като: Галуей, Пиърсън, Портър, Флук, Робърт Уин и др.

Докторантът подчертава, че „изследването на физическите аспекти на свиренето на флейта дава безценна информация за основните елементи, които допринасят за звукоизвличането и музикалното изразяване.“

Глава 3 „Приложни техники“, се фокусира върху еволюцията и използването на техники в областта на флейтовата практика, необходими за умело изпълнение. В центъра на изследването е историческата поява и трайното влияние на „Френската флейтова школа“.

Докторантът изтъква: „Възникнал през XIX век, този педагогически подход прави революция в обучението по флейта, като дава приоритет на звукоизвличането, артикулацията и изразителната интерпретация. Изучавайки принципите и методите, застъпвани от френската флейтова школа, ние откриваме ценни идеи за развитието на съвременната флейтова техника.“

Освен исторически анализ, главата предоставя и практически поглед върху прилагането на техники, извлечени от френската флейтова школа, допълнени от влияния от методиките за цигулка, пеене, пиано.

За мен с особена важност са текстовете, в които задълбочено са разгледани практически методи, чрез които се предоставят насоки за преподавателите, конкретни инструменти за повишаване на техническото майсторство и музикалното изразяване на флейта, педагогическите последици от интегрирането на различни традиции, в които намират отражение личния опит на дисертанта като флейтист – интерпретатор.

Докторантът подчертава: „въпреки че дисертацията не цели създаването на окончателен метод за флейта, тя се фокусира върху организирането на параметри като стойка, дишане, звукоизвличане и резонанс в логическа последователност“.

В обобщение докторантът извежда опорни точки, които според него са с особена важност: „изследването представлява многостранно пътешествие в областта на приложната техника при свиренето на флейта, включващо исторически прозрения, практически упражнения, педагогически съображения и съвременни разработки. Чрез преплитане на различни гледни точки и методологии дискусиата има за цел да предостави на читателите цялостно разбиране за флейтовата техника и нейната ключова роля в музикалното изразяване.“

В **Заключението** са обобщени най-съществените изводи, препоръките.

В **Постижения** са изведени приносните моменти на дисертацията.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

- Споделен е личен опит на автора, представена е собствена методика за преподаване на флейта.
- Разработката е актуална и практически приложима.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Докторантът ползва достатъчно информационни източници, позоваването върху които е коректно.

Приноси на дисертационния труд

Приемам изведените от докторанта приноси на труда, между които:

1) Авторът преодолява пропастта между теоретичните знания и практическото приложение, като по този начин съчетава съвременните биологични знания с естетическите принципи на известната френска флейтова школа.

2) Авторът ясно показва, че свиренето на флейта не е само дишане и амбушюр, а се нуждае от цялостен подход към цялото тяло, като се започне от стъпалата, коленете и

т.н., и от задълбочено разбиране на акустичните и практическите принципи на инструмента.

3) Чрез задълбочено проучване и изследване на методите на Иван Галамян и Карл Флеш авторът успява да създаде свързващо звено с флейтовата педагогика, като превежда, транспонира и прилага педагогическите стълбове на цигулковото обучение в обучението по флейта.

4) Като открива, разкрива и изследва медицинските и научните аспекти на ергономията на тялото, авторът разсейва погрешните схващания и дава възможност на всеки читател да разбере и евентуално да приложи основана на факти методика за свирене и преподаване на флейта.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд

Авторефератът в обем от 25 страници предава характера на докторската работа.

Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантът има достатъчно на брой публикации и концерти върху докторската теза.

1. **D'Hollander**, Berten. *Demystifying flute playing*. **Young Scientific Music and Dance Forum: Conference with international participation**, 18, NBU, 2024.

2. **D'Hollander**, Berten. *Innovation and optimization in the work of the flutist-performer, leading to leading to ergonomics, more intense and free interpretation in works of different styles*. **Young Scientific Music and Dance Forum: Conference with international participation**, 18, NBU, 2024.

Мнения, препоръки и бележки

Бих препоръчала трудът да бъде издаден.

В заключение:

Давам своята положителна оценка за дисертационния труд на Бертен Д'Холандер: Иновация и оптимизация в работата на флейтиста-изпълнител, водещи до ергономичност, по-интензивна и свободна интерпретация в произведения от различни стилове (Innovation and optimization in the work of the flutist-performer, leading to leading to ergonomics, more intense and free interpretation in works of different styles), във връзка с носените от него приноси с научни и приложни качества. Считаю, че дисертационният труд на докторанта изцяло отговаря на изискванията за получаване на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство” по Закона за развитие на академичния състав на Република България и предлагам на уважаемото научно жури тя да му бъде присъдена.

12.08.2024, София

доц. д-р Росица Бечева